

19 291

Parlementaire Assemblée van de NAVO

Nr. 38

VERSLAG VAN DE VOORJAARZITTING 2006

Vastgesteld 12 september 2006

De Parlementaire Assemblée van de NAVO heeft van 26 tot en met 30 mei 2006 in Parijs haar voorjaarszitting gehouden. Aan de zitting namen naast delegaties uit de zesentwintig NAVO-lidstaten ook geassocieerde delegaties (zonder stemrecht) uit Albanië, Armenië, Finland, Kroatië, Macedonië, Oekraïne, Oostenrijk, Rusland, Zweden en Zwitserland deel; en voorts waarnemers uit Bosnië-Herzegovina, Japan en het Europees Parlement. De Nederlandse delegatie naar deze zitting bestond voor zoveel de Eerste Kamer betreft uit de leden Van Gennip (CDA, voorzitter van de delegatie), Hoekzema (VVD), Middel (PvdA) en Kox (SP), en voor zover de Tweede Kamer betreft uit de leden Koenders (PvdA), Ormel en Van Winsen (beiden CDA).

Het programma van de zitting was als volgt:

- Vrijdag 26 mei: vergadering van de griffiers van de delegaties en eerste plenaire vergadering. 's Avonds heeft ambassadeur Kröner de delegatie een diner aangeboden.
- Zaterdag 27 mei: vergaderingen van de Commissie voor Economie en Veiligheid, de Politieke Commissie en de Commissie voor Wetenschap en Technologie.
- Zondag 28 mei: vergaderingen van de Commissie voor de Civiele Dimensie van Veiligheid en de Commissie voor Defensie en Veiligheid.
- Maandag 29 mei: vergadering van het Standing Committee; excursie, aangeboden door de gastheren.
- Dinsdag 30 mei: tweede plenaire vergadering; vergadering van het NATO-Russia Parliamentary Committee.

Eerste plenaire vergadering

De vergadering is toegesproken door de voorzitter van de NAVO-assembly, de heer Lellouche (Frankrijk) en de minister van buitenlandse zaken van Oekraïne, de heer **Tarasyuk**. Deze begon met het uitspreken van een tekst van president Joestjenko. De president noemde het houden van eerlijke, transparante en democratische verkiezingen in Oekraïne, waarbij leden van de Assemblée als waarnemers zijn opgetreden, een belangrijk bewijs voor de Europese gezindheid van zijn land. Het beleid gericht op

Europese en Euro-Atlantische integratie blijft een strategisch doel van Oekraïne. De volwaardige toetreding van het land tot de Euro-Atlantische gemeenschap zal een belangrijke factor zijn bij de verhoging van de veiligheid en stabiliteit in de regio. De president vertrouwde erop dat Oekraïne in de nabije toekomst zal worden uitgenodigd om toe te treden tot het Membership Action Plan. Hij heeft een duidelijke mening over de voortrekkersrol van de *Verkhovna Rada* (parlement) van Oekraïne bij de implementatie van het beleid richting NAVO-lidmaatschap. Al in de vroege jaren negentig heeft de Rada de hoofdlijnen van het buitenlandse beleid van Oekraïne vastgesteld, waarvan de Euro-Atlantische en Europese integratie prioriteiten zijn gedefinieerd.

Aan de woorden van president Joestjenko voegde minister Tarasyuk nog het volgende toe. Er is alle reden om trots te zijn op de voortgang die het land de afgelopen 15 maanden op weg naar democratie heeft geboekt. Aan de andere kant is er nog een aantal obstakels te overwinnen bij het streven om het leven in Oekraïne economisch en politiek te verbeteren. Er is veel gezegd en geschreven over de Oranje Revolutie als mijlpaal in de Oekraïense geschiedenis. Na de revolutie zijn er vooruitgang en tegenslagen geweest, successen en mislukkingen voor het nieuwe bewind. Maar ondanks het feit dat de Oranje Revolutie niet tot de door velen verwachte onmiddellijke positieve veranderingen heeft geleid, heeft deze revolutie onmiskenbaar een sterke civil society doen ontstaan in Oekraïne. De democratie is er diep geworteld. Er is geen weg terug.

Op het moment van spreken zijn de onderhandelingen tussen de politieke partijen over de vorming van een nieuwe regering de laatste fase ingegaan. De nieuwe regering zal zich baseren op een coalitieprogramma dat overeenkomt met het actieplan van president Joestjenko, «Tien stappen om de bevolking tegemoet te komen». In dit plan worden de hoofdlijnen geschetst waarlangs het land zich moet ontwikkelen. Die hoofdlijnen zijn de opbouw van een kenniseconomie met vrije concurrentie; een doelmatiger energiegebruik; rechtshandhaving; bestrijding van smokkel, corruptie en andere risico's van ongelijkheid; hervorming van het rechtssysteem, de politiediensten, en zorg en onderwijs.

Minister Tarasyuk heeft vervolgens vragen beantwoord. Een lid van de Russische delegatie heeft gevraagd naar de gevolgen van de toenadering tot de NAVO voor de betrekkingen van Oekraïne met Rusland. De minister heeft geantwoord dat het beleid gericht blijft op samenwerking met Rusland. Waar er problemen tussen Rusland en Oekraïne zijn ontstaan, is dat het gevolg van handelen van de Russen. Over het gebruik van de haven van Sebastopol door de Russische Zwarte Zee-vloot zei de minister dat de Russen land en objecten gebruiken zonder te betalen. De Russische zijde moet zich houden aan de overeenkomst die het met Oekraïne heeft afgesloten, en die loopt tot 2017. Het gaat dus om een gebruik van Sebastopol van beperkte duur. De NAVO heeft overigens laten weten geen bezwaar te hebben tegen een tijdelijk verblijf van de Russische marine daar.

Vervolgens sprak de oppositieleider van Belarus, de heer Milinkevich. Deze heeft ook vragen beantwoord.

Algemene Commissies (general committees)

Hieronder worden de rapporten, die in de vergaderingen van de algemene commissies aan de orde zijn geweest, en de gastsprekers vermeld.

Commissie voor de civiele dimensie van veiligheid

- a. *Bosnia and Herzegovina: Prospects for the Post-Dayton Era.*
Algemeen rapporteur: de heer Canas (Portugal).
- b. *Areas of cooperation in the Black Sea Region.*
Rapporteur: de heer **Middel**.
- c. *NATO and Civil Protection.*
Rapporteur: Lord Jopling (Verenigd Koninkrijk).

Gast sprekers waren:

- de heren Ivanov, permanent vertegenwoordiger van Bulgarije bij de NAVO, en Dranga, directeur-generaal voor politieke zaken van het ministerie van buitenlandse zaken van Roemenië, over *Bulgaria and Romania's Perspectives on the Black Sea Region*.
- De heer Bruguière, *Premier vice-président du Tribunal de Grande Instance de Paris*, over transatlantische samenwerking in de strijd tegen het terrorisme.

Commissie voor defensie en veiligheid

- a. *Lessons learned from NATO's current Operations.*
Algemeen rapporteur: de heer Miranda-Calha (Portugal).
- b. *NATO's role in the South Caucasus Region.*
Rapporteur: de heer Cook (VK).
- c. *Changes in the forward deployment of United States' military and the effects on the transatlantic Alliance.*
Rapporteur: de heer Shimkus (VS).

Gast sprekers waren:

- De heer Sammut, directeur van het London Information Network on Conflicts and State-building, over *Choices and Options for the Countries of the South Caucasus*.
- De heer Kriendler, hoogleraar aan het George C. Marshall European Center for Security Studies, over *NATO HQ Reform: the latest hurrah*.
- Generaal Bentegat, stafchef van de Franse strijdkrachten, over Frankrijk en de NAVO.

Commissie voor economie en veiligheid

- a. *Energy Security.*
Algemeen rapporteur: de heer **Van Gennip**.
- b. *Monitoring G8 Commitments to Developing Countries.*
Rapporteur: de heer Bayley (Verenigd Koninkrijk).
- c. *Transition in Ukraine.*
Rapporteur: de heer Hanson (Estland).
- d. *China's Development Challenge.*
Co-rapporteurs: de heren Austrevicius (Litouwen) en Boozman (Verenigde Staten).

Gast sprekers waren:

- De heer Ritch, directeur-generaal van de World Nuclear Association, over *Getting Energy Right: the essential Challenge of Security and sustainable global Development*.

- De heer Johnston, secretaris-generaal van de OESO, over *The outcomes of the 2006 OECD ministerial council meeting and the future of the organisation*.

Politieke commissie

- a. *Afghanistan and the future of the Alliance*.
Algemeen rapporteur: de heer **Koenders**.
- b. *Central Asian Security – the role of NATO*.
Rapporteur: de heer Minniti (Italië).
- c. *Iran – a challenge for transatlantic cooperation*; een rapport van de heer Keetch (VK) en een inleiding van de heren Tertrais, *Maître de recherche à la Fondation pour la recherche stratégique*.

Gast sprekers waren:

- De heer Rohan, Deputy Special envoy van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties voor het proces inzake de toekomstige status van Kosovo.
- De heer Milinkevich, oppositieleider in Belarus.

Commissie voor Wetenschap en Technologie

- a. *Pursuing Interoperability: the need for transatlantic technological cohesion*.
Algemeen rapporteur: de heer Nolin (Canada).
 - b. Over het nucleaire beleid van Iran heeft:
 - mevrouw Strofova (Slowakije) een rapport voorgelegd,
 - de heer Ehteshami, head van de School of Government and International Affairs van de universiteit van Durham een inleiding gehouden,
 - de heer Mates (VK) de volgende ontwerp-resolutie voorgelegd:
 1. *Deeply concerned by Iran’s decision to resume uranium conversion and enrichment activities and to halt cooperation with the International Atomic Energy Agency (IAEA) under the Additional Protocol, actions which Iran has taken in direct defiance of the March 29 UN Security Council Presidential Statement and the February 4 IAEA Board of Governors resolution;*
 2. *Recognising that every country has an inalienable right to develop nuclear energy for peaceful purposes, but aware of Iran’s long history of concealment of its nuclear assets, co-operation with the A.Q.Kahn network and the systematic practice of denial and misleading statements in its relations with the IAEA;*
 3. *Concerned by those facets of Iran’s nuclear programme which could be redirected towards the production of nuclear weapons, including uranium enrichment capability;*
 4. *Praising the efforts of the IAEA and the European Troika to negotiate with Iran;*
 5. *Looking forward to a constructive resolution of the United Nations Security Council on Iran;*
- and
6. Hopeful that the international community still has time to find a diplomatic solution;
 7. URGES member governments and parliaments of the North Atlantic Alliance:
 - a. to use all possible political and diplomatic means to

- persuade Iranian authorities to freeze Iran's uranium conversion and enrichment activities, to ratify and fully implement the Additional Protocol, and to answer all outstanding IAEA questions;
- b. to give consideration to the initiatives to control the spread of nuclear technologies such as the nuclear fuel cycle, including by persuading states to forego such pursuit in exchange for guaranteed nuclear fuel supplies and reactor cooperation;
 - c. to initiate the process of strengthening the NPT before the next NPT Review Conference in 2010, and to endorse measures such as:
 - i. strengthening IAEA abilities to exercise its verification authority relating to NPT on verifying compliance of states with their non-proliferation obligations;
 - ii. increasing the costs of withdrawal from the NPT and making certain that the withdrawal of any country from the NPT would prompt an immediate review of that country's nuclear activities by the UN Security Council;
 - iii. making supply of nuclear technologies and materials subject to accession and implementation of the Additional Protocol; and
 - iv. encouraging nuclear-weapons states to continue demonstrating their resolve to implement the conclusions of the 1995 NPT Conference as well as the Final Document from the 2000 NPT Review Conference that contained «13 Practical Steps» for nuclear disarmament.

Deze ontwerp-resolutie is aangenomen.

Gastsprekers waren brigade-generaal Lefort en kolonel Botella van de staf van het ministerie van defensie van Frankrijk,

Standing committee

Op grond van het reglement van de assemblee is het standing committee bevoegd te bepalen of resoluties van de commissies aan de plenaire vergadering worden voorgelegd. Het committee heeft de resolutie van het Commissie voor Wetenschap en Technologie over het nucleaire beleid van Iran besproken. Een aantal leden vond de resolutie niet opportuun, gezien de diplomatieke initiatieven die gaande waren. Het committee heeft besloten de resolutie niet voor te leggen aan de plenaire vergadering.

Tweede plenaire vergadering; vergadering met de Noord-Atlantische Raad

De Secretaris Generaal van de NAVO, de heer **De Hoop Scheffer**, heeft in zijn inleiding gezegd dat de agenda van de NAVO uit drie hoofdpunten bestaat: politieke kwesties, militaire capaciteiten en operaties. De operaties zijn het meest zichtbare deel van het werk. Op de topconferentie van Riga komend najaar dient te worden nagedacht over de operaties die gaan de zijn. Afghanistan blijft de eerste prioriteit en zowel voor het Afghaanse volk als voor de NAVO is succes van essentieel belang.

De NAVO wordt op de proef gesteld en dient doortastend en vastberaden te zijn in de reactie. Spreker zou in Riga willen kunnen aankondigen dat de laatste expansiefase, de zogeheten fase 4, is voltooid. Ook zou hij graag in staat zijn te vertellen hoe de NAVO de Afghaanse regering het best kan bijstaan in haar hervorming van de defensie en de veiligheidssector alsmede haar programma's voor de drugsbestrijding en de veiligheid aan de grenzen.

Wat betreft de toekomstige status van Kosovo is de verwachting dat het door de VN georganiseerde overleg een beslissende fase heeft bereikt tegen de tijd dat de Top in Riga bijeenkomt. In de aanloop naar Riga dient de NAVO ook betrokken te blijven bij Darfur; de assistentie aan de Afrikaanse Unie en de Verenigde Naties zal de komende periode waarschijnlijk worden uitgebreid. En vanzelfsprekend moet de trainingsmissie in Irak gestaag worden geïntensiveerd en uitgebreid.

Het tweede werkterrein in de aanloop naar Riga is politiek. Dat omvat de uitbreiding, betrekkingen met partners en het initiatief voor een NAVO-training. Het beleid van de NAVO inzake uitbreiding en partnerschap heeft geleid tot een verbreiding van stabiliteit en veiligheid en we moeten nadenken over wat de volgende stappen zullen zijn op deze beleids-terreinen. Tevens dient te worden na gedacht over andere politieke maatregelen die kunnen bijdragen aan een grotere stabiliteit en veiligheid. Op dit moment nemen drie landen deel aan een *Membership Action Plan*, Kroatië, Macedonië en Albanië. De Raad heeft de afgelopen tien dagen over elk van deze landen bemoedigende rapporten ontvangen en er wordt vooruitgang geboekt. Tijdens de Top in Riga zullen de bondgenoten ongetwijfeld willen herhalen dat ze achter het open-deurbeleid en de uitbreiding staan, ook al zullen er op dat moment geen uitnodigingen uitgaan voor toetreding. Ook zullen ze kandidaten voor het lidmaatschap aansporen zich te blijven inzetten om zichzelf zo goed mogelijk te kwalificeren voor het lidmaatschap. De bondgenoten zullen ook bereid moeten zijn om een nadere reactie te geven op de belangstelling die Oekraïne en Georgië hebben getoond om toe te treden.

Wat de militaire capaciteiten betreft zijn troepen nodig die snel kunnen reageren, die ingezet kunnen worden over strategische afstanden, en die vervolgens lange tijd ter plaatse kunnen blijven. En er zijn troepen nodig die zowel zeer intensieve gevechtstaken als opbouwwerk in de post-conflictfase kunnen verrichten. Er zijn flinke vorderingen gemaakt in de ontwikkeling van dergelijke capaciteiten. De volgende maand zal de NAVO-reactiemacht, de NRF, een grote oefening houden in Kaapverdië om te laten zien dat we nog sneller kunnen reageren op nieuwe uitdagingen.

Maar er zijn andere capaciteiten waar nog steeds behoefte aan is, zoals strategische luchtbruggen, grotere inzetbaarheid en een grotere ondersteuning en betere logistiek. Tevens moet worden nagedacht over een beter gebruik maken van de *special operations forces* van de naties, als die samenwerken in operaties die door de NAVO worden geleid. Afgezien van de aandacht die deze «harde» capaciteiten vragen, dient ook een aantal van de ondersteuningsprocessen onder de loep te worden genomen. De politieke besluiten en militaire betrokkenheid dienen beter op elkaar te worden afgestemd. De *force planning*- en *force generation*-procedures worden bestudeerd. En de financieringsregeling dient eerlijker en beter voorspelbaar te zijn. Verbeteringen van deze processen zullen er voor zorgen dat toekomstige missies beter gepland, toegerust en betaald zullen worden.

Tot nu toe had spreker zich alleen gericht op die onderwerpen waarvan hij dacht dat ze onderdeel zullen uitmaken van de Top van Riga. Maar de algemene agenda van de NAVO is breder. Nauwere banden dienen te worden aangegaan met andere organisaties, met name met de VN, OVSE en de EU. Ook dient de relatie met Rusland te worden verstevigd. En tot slot, maar zeker niet als minst belangrijke punt, zal de politieke dialoog tussen de bondgenoten over alle onderwerpen die ons allen raken, zoals energieveiligheid, moeten worden geïntensiveerd.

De secretaris-generaal heeft vervolgens vragen beantwoord. De heer **Koenders** heeft eraan herinnerd dat op moment van spreken in Kabul een uitgaansverbod van kracht is. Dat toont aan dat de situatie niet zonder gevaar is. Spreker vroeg naar de coördinatie met organisaties als de VN en de EU, de NAVO kan niet alles alleen doen. Daarnaast wilde hij weten of het niet beter was te wachten met het beginnen met fase 4 tot men weet wat de resultaten van fase 3 zijn. Ook wees spreker erop dat de problemen aan de grens van Pakistan en Afghanistan niet zijn opgelost en de werving voor de Talibaan in Pakistan in plaats van Quetta gewoon doorgaat. Hij vroeg wat men daaraan deed.

De heer **De Hoop Scheffer** heeft geantwoord dat oogmerk van de operatie Enduring Freedom is de problemen aan de grens met Pakistan op te lossen, overigens in samenwerking met de regering van dat land. Nodig is een geïntegreerde missie, waarin met de VN en de EU wordt samengewerkt, zodat de regering van Afghanistan haar werk kan doen. Op verzoek van spreker heeft de Nederlandse permanent vertegenwoordiger bij de NAVO, de heer **Schaper**, er nog op gewezen dat in Afghanistan twee missies bezig zijn, Enduring Freedom en ISAF. Enduring Freedom heeft het bestrijden van terrorisme tot doel, ISAF is meer op wederopbouw gericht. Spreker benadrukte dat voor wederopbouw een veilige en stabiele omgeving nodig is.

De vergadering is toegesproken door mevrouw Alliot-Marie, minister van defensie van Frankrijk, en generaal **Jones**, Supreme Allied Commander, Europe (SACEUR). Generaal Jones heeft ook vragen beantwoord.

De vergadering heeft gesproken over resoluties inzake eventuele lidmaatschappen van de NAVO van Albanië, Georgië, Kroatië en Macedonië. Naar aanleiding van de resolutie over Georgië heeft de heer **Kox** gewezen op de discussie over de Zuid-Kaukasus in de Commissie voor defensie en veiligheid. Op een vraag van hem had de heer Cook, rapporteur over *NATO's role in the South Caucasus Region* gezegd dat de assemblee over deze materie tot de zitting in november geen besluiten zou nemen. De voorgelegde resolutie was daarmee in strijd. De voorzitter van de assemblee antwoordde dat het indienen van de resolutie was afgesproken in het Bureau en de instemming had van het standing committee. Met de stem van de heer Kox tegen is daarop de volgende resolutie aangenomen.

The Assembly,

- 1. Noting the significant strides that Georgia has made since the Rose Revolution of 2003 in implementing the political, economic and security sector reforms necessary for closer integration into Euro-Atlantic institutions;*
- 2. Recognizing that the prospect of NATO membership continues to be an important incentive for doing so;*
- 3. Emphasizing that the Alliance is open to those countries that share its values and meet its standards, and that enlargement of, or close association with, the Alliance has been and remains an important contribution to Euro-Atlantic security and stability;*
- 4. Recognizing that reform of economic, political and security institutions in Georgia is a long-term process and that the determination shown by the leadership to pursue those reforms is an important indicator of its progression toward integration in Euro-Atlantic institutions;*
- 5. Recognizing Georgia's wish to engage in a Membership Action Plan as soon as possible and eventually join NATO;*
- 6. Welcoming the willingness of Georgia to deploy its forces alongside those of NATO members in difficult and potentially dangerous situations;*

7. *Recognizing the significant progress that Georgia has made in fulfilling the goals set forth in its Individual Partnership Action Plan (IPAP);*
8. *Concerned that the unresolved conflicts in the regions of South Ossetia and Abkhazia continue to provide a source of tension in the region;*
9. *Noting that, given its role in the current negotiation frameworks, Russia should play a more constructive role in the resolution of those conflicts;*
10. *Welcoming the recent agreements on withdrawal of Russian bases and troops from Georgia as a positive step, and reiterating the willingness of the NATO Parliamentary Assembly to play a role in contributing to its international monitoring;*
11. *URGES member governments and parliaments of the North Atlantic Alliance :*
 - a. *to decide positively to begin an Intensified Dialogue with Georgia as soon as possible and preferably by summer 2006;*
 - b. *to provide technical assistance to Georgia to speed its integration into Euro-Atlantic institutions;*
 - c. *to assist in finding mutually acceptable solutions to the unresolved conflicts that plague the region.*

Ook de volgende resolutie is aangenomen.

The Assembly,

1. *Recognizing the significant progress made by Albania, Croatia and the former Yugoslav Republic of Macedonia towards achieving the goal of NATO membership as demonstrated during the Rose-Roth Seminar held in Tirana, Albania from 22–24 April 2006;*
2. *Welcoming the three countries' commitment to strengthening democratic institutions, civil society, rule of law and market economy, and to ensure protection of human rights and liberties on their territories;*
3. *Acknowledging the challenges posed to the stability of the region by the pervasive corruption and organized crime and of the determination to tackle this threat as articulated by the Prime Minister of Albania, Sali Berisha, and the Speaker of the Albanian Parliament, Jozefina Topali at the Assembly's Rose-Roth seminar in Tirana in April 2006;*
4. *Recognizing the important role to be played by Albania, Croatia, and the former Yugoslav Republic of Macedonia in support of the efforts of the international community in resolving the status of Kosovo and in building regional stability, as well as guaranteeing the protection of human rights and minority rights; and*
5. *Believing that, if they continued to pursue a course of ambitious reforms, an invitation to Albania, Croatia, and the former Yugoslav Republic of Macedonia to join NATO should be seriously considered no later than 2008 and that signals of this intent should be given at the NATO Summit to be held in Riga in November 2006;*
6. *Pledges to render Albania, Croatia and the former Yugoslav Republic of Macedonia all possible assistance in achieving their goal of NATO membership, and particularly in their fight against corruption and organized crime.*

De vergadering is toegesproken door de presidenten van Georgië en Azerbaidjan. De voorzitter van de assemblee had de presidenten van de drie Kaukasusstaten, Armenië, Georgië en Azerbaidjan, uitgenodigd het woord te voeren op de zitting in Parijs. De presidenten van Georgië, Sakaashvili, en Azerbaidjan, Aliev, zijn daarop ingegaan, de president van Armenië niet.

Beide presidenten hebben na hun inleiding vragen beantwoord. De heer **Van Gennip** heeft jegens president Aliyev waardering uitgesproken voor de prestaties van de regering van Azerbaidjan in economisch opzicht. Ook maakte hij melding van het toetreden van dat land tot de Human Rights Council van de Verenigde Naties. Daar staat echter wel het een en ander tegenover. Azerbaidjan wordt er in veel rapporten van beschuldigd zich niet aan de mensenrechten te houden. Bij voorbeeld in verschillende rapporten van de parlementaire assemblee van de Raad van Europa en nog in mei van dit jaar in een rapport van Amnesty International. Verder is door de OVSE vastgesteld dat de verkiezingen in het land enkele maanden geleden niet *free and fair* waren. En aan de massamedia zijn beperkingen opgelegd. Spreker wilde weten hoe een en nader zich verdroeg met het aanhalen van de banden met een waardengemeenschap als de NAVO. President **Aliyev** antwoordde dat uit subjectieve berichtgeving geen conclusies mochten worden getrokken. De verkiezingen hadden plaatsgevonden in overeenstemming met de kieswet. In enkele gevallen zijn onregelmatigheden geconstateerd en in die gevallen heeft herstemming plaatsgevonden. Die waren wel *free and fair* geweest, zoals ook de Amerikanen hebben geconstateerd. Politieke gevangenen zijn er niet in zijn land. Diegenen die volgens de Raad van Europa tot die categorie behoorden, zijn vrijgelaten. De ontwikkelingen gaan dus de goede kant uit. Azerbaidjan is een modern, open en seculier land, dat in staat is grote projecten succesvol tot uitvoering te brengen. De heer Aliyev had inmiddels de vijf vaste leden van de Veiligheidsraad van de VN bezocht. Hetgeen naar voren was gebracht, was onjuist.

NATO-Russia Parliamentary Committee

Aan de hand van inleidingen van twee deskundigen heeft het comité gesproken over energy security.

Inleidingen

Hieronder worden enkele inleidingen of samenvattingen daarvan weergegeven.

1. Trans-Atlantische samenwerking in de strijd tegen het terrorisme

In de Commissie voor de civiele dimensie van veiligheid heeft de heer Bruguière, *Premier vice-président du Tribunal de Grande Instance de Paris*, een inleiding gehouden.

De heer **Bruguière** begon zijn presentatie door het concept van de oorlog tegen het terrorisme tegen het licht te houden. Een puur militair antwoord op het terrorisme, de methode waarvoor de Amerikaanse regering heeft gekozen, heeft grote politieke consequenties omdat hierdoor het terrorisme buiten het kader van de wet wordt geplaatst. Dit heeft geleid tot de vorming van nieuwe en dubbelzinnige categorieën, bijvoorbeeld de «vijandige strijder», en instellingen zoals de militaire commissies in Guantanamo Bay.

De vraag is in hoeverre verschillende rechtsstelsels kunnen worden aangepast aan de huidige terroristische dreiging. Spreker voerde aan dat de Angelsaksische stelsels, die zijn gebaseerd op gewoonterecht (*common law*), niet zijn toegerust om dit nieuwe en unieke verschijnsel het hoofd te bieden vanwege strenge procedurele voorschriften, bijvoorbeeld met betrekking tot de toelaatbaarheid van bewijs. Frankrijk daarentegen heeft een Romeins rechtsstelsel dat gemakkelijker kan worden aangepast. Het gevolg is dat het land zijn wettelijke kader al vroeg heeft kunnen aanpassen aan de terroristische uitdaging. In 1986 is een

Nationale Openbare Aanklager aangesteld die is belast met de strijd tegen het terrorisme. Bovendien geeft de Franse wet aanklagers de bevoegdheid de logistiek van terroristische groepen aan te pakken voordat een aanslag plaatsvindt. Tenslotte heeft Frankrijk operationele synergie geschapen tussen de inlichtingendiensten, de politie en de rechtsprekende macht. Deze synergie is gericht op preventie, waardoor verschillende pogingen tot terroristische aanslagen per jaar worden verijdeld.

In antwoord op een vraag over de gevolgen van de situatie in Irak, zei de heer Bruguière dat die een rechtstreeks negatief effect hebben wat betreft het terrorisme. De toestand in Irak heeft geleid tot de rekrutering van nieuwe aanhangers en heeft het verschijnsel van het martelaarschap versterkt. Inmiddels is Irak een «zwart gat» geworden waarin terroristen ongehinderd actief kunnen zijn. In reactie op een opmerking over de verschillen tussen de Europese en de Amerikaanse aanpak van het terrorisme stelde spreker dat er weliswaar verschillen blijven, maar dat er aanwijzingen zijn voor een verandering in het denken in de Verenigde Staten. In het bijzonder begint het inzicht door te breken dat buitengerechtelijke mechanismen niet houdbaar zijn. Inzake het verband tussen migratie en veiligheid bepleitte spreker een strikte regulering van de immigratie in de strijd tegen het terrorisme. Zo zullen de Schengenlanden er niet aan ontkomen hun immigratiebeleid te harmoniseren. Over de Europese en Trans-Atlantische samenwerking tussen inlichtingendiensten benadrukte spreker dat die uitstekend is en goed functioneert zonder enig formeel institutioneel kader.

2. NATO HQ Reform

In de Commissie voor defensie en veiligheid heeft de heer Kriendler, hoogleraar aan het George C. Marshall European Center for Security Studies, gesproken over reorganisatie van het hoofdkwartier van de NAVO.

De heer **Kriendler** zei dat er al eerder pogingen zijn gedaan om het NAVO-hoofdkwartier beter te laten functioneren, soms met en soms zonder succes. Maar de moeilijkheden zijn groter en de noodzaak tot hervorming zijn dringender dan voorheen vanwege:

- Grote veranderingen in de veiligheidsomgeving
- Radicale veranderingen binnen de NAVO op het gebied van beleid, rollen, lidmaatschap, militaire capaciteiten en partnerschappen, met andere woorden, de voortgaande «transformatie» van het Bondgenootschap
- Aanhoudende transatlantische spanningen, met name verschillende percepties van dreigingen, nog sterker uiteenlopende meningen over de juiste reactie en de groeiende kloof in militaire capaciteiten
- Het toenemende operationele tempo van de NAVO en het aantal, de variëteit, de complexiteit en het geografische bereik van door de NAVO geleide operaties
- Moeilijkheden bij de besluitvorming en het aantrekken van de juiste resources voor de implementatie van eenmaal genomen besluiten

Besprekingen over reorganisatievoorstellen lieten zien dat de meningen sterk uiteenlopen. In veel opzichten sloten de standpunten van de verschillende Bondgenoten elkaar wederzijds uit, waarbij sommige bondgenoten de voorstellen te ambitieus, en voor anderen niet ambitieus genoeg waren. Dientengevolge besloot de secretaris-generaal om door te gaan met voorstellen voor procedurele hervorming die geen aandacht of goedkeuring van ministers vereisten en te blijven werken aan meer fundamentele conceptuele en structurele kwesties. De stand van zaken is

dat momenteel een aantal procedurele kwesties wordt geïmplementeerd op proefbasis.

Spreker vroeg zich af waarom hervorming van het NAVO-hoofdkwartier zo moeilijk is. Op het eerste gezicht zou men denken dat er onder de bondgenoten brede steun zou bestaan voor voorstellen die de eenvoud en helderheid vergroten, zorgen voor duidelijke verantwoordelijkheidslijnen, geïntegreerde aanbevelingen aan de Raad bieden, de gerichtheid van de Raad op strategische kwesties verbeteren en de verwezenlijking van overeengekomen doelstellingen beter ondersteunen. Bovendien was er retorische steun. Maar er zijn veel knelpunten. Het NAVO-hoofdkwartier heeft een gecompliceerde structuur, het is een samengroeisel van jaren van toevoegingen, ontwikkelingen en wijzigingen. Het NAVO-hoofdkwartier heeft zich nog altijd niet volledig aangepast aan de radicale hervormingen die in 2003 onder Lord Robertson werden geïmplementeerd, en het personeel leidt aan een acute vorm van «hervormingsmoeheid». De meeste mensen zien weinig verbeteringen in efficiëntie of effectiviteit door de laatste reorganisatie; sommigen zien precies het tegenovergestelde, en velen vermoeden dat het bij de hervorming van het hoofdkwartier eigenlijk gaat om het terugbrengen van het personeelsbestand. Er zijn sterke nationale belangen, die in sommige gevallen betrekking hebben op een nationale greep op een sleutelpositie of op de gevolgen die hervormingen zouden hebben voor stafleden waarmee naties banden onderhouden. Wijzigingsvoorstellen brengen risico's met zich mee waar Bondgenoten sterk tegen gekant zijn. Hoe radicaler het voorstel, des te groter de waarschijnlijkheid van weerstand. Het gaat niet alleen om twijfels of het Bondgenootschap iets te winnen heeft, maar ook om de angst dat andere bondgenoten ten koste van hen voordeel behalen. Er bestaan ook sterk tegenstrijdige meningen over welke wijzigingen zinvol zijn. Sommige naties willen ingrijpende veranderingen, andere een bescheiden aanpak, wat het bereiken van overeenstemming bemoeilijkt.

Het debat over de hervorming van de NAVO is een complex politiek debat, dat niet altijd vatbaar is voor nauwkeurige analysemethoden. Uiteindelijk hebben de naties de laatste stem inzake elk voorstel.

Is gezien al deze moeilijkheden hervorming van de NAVO «van binnenuit» mogelijk? Sommigen denken dat de externe blik van een gespecialiseerde consultant is vereist, met de aanpak van de NAVO-commandostructuur als geslaagd precedent. Maar de slechte ervaring met externe bedrijfsexperts na de inspanningen van Lord Robertson om de werking van het hoofdkwartier te verbeteren bewijst het tegendeel. De NAVO is geen bedrijf. Voor een succesvolle hervorming is bekendheid met de organisatie en de politieke parameters waarbinnen deze functioneert noodzakelijk. Bondgenoten zouden het erover eens moeten kunnen worden dat een meer proactief, slank, gestroomlijnd en kosten-efficiënt NAVO-hoofdkwartier in hun voordeel is. Volgens sommigen is een crisis nodig om hervormingen te realiseren en pessimisten zouden kunnen stellen dat het een ramp vereist.

Spreker zag een probleem en een mogelijkheid. Het probleem is de cultuur van de NAVO. Het senior management heeft grotendeels een achtergrond in de diplomatie en komt uit een omgeving waar op «management» wordt neergekeken en wordt overgelaten aan anderen, terwijl men het serieuze werk van politiek overleg en het opstellen van stukken doet. Daarnaast is er de mogelijkheid, opgebouwd uit voortgaande maar bescheiden hervormingsinspanningen, het verstrijken van de tijd, de druk van gebeurtenissen, uiteindelijk een nieuw team en, later, de bouw van een nieuw hoofdkantoor. Deze factoren bieden de mogelijk-

heid voor een echte verandering van de organisatiecultuur – de definitieve sprong naar de 21e eeuw – als deze goed wordt gepland, gestructureerd en beheerd.

3. De OESO

In de Commissie voor economie en veiligheid heeft de heer Johnston, secretaris-generaal van de OESO, gesproken over de resultaten van de bijeenkomst van de ministerraad van de OESO in 2006 en over de toekomst van de organisatie

De heer **Johnston** besprak de resultaten van de onlangs gehouden ministerraad van de OESO en hij ging in op de toekomst van de organisatie. De OESO telt nu 30 leden, Korea, Slowakije en Polen zijn de meest recente nieuwkomers. Hij constateerde dat er sprake is van convergentie in het denken over macro-economische politiek, met dien verstande dat veel regeringen bezorgd blijven over de gevolgen van marktwerking. Een goed reguleringskader is noodzakelijk om deze zorg te kanaliseren. Verder noemde hij technologie als een van de stuwende krachten van productiviteitsverhoging, met de erkenning dat innovatie een voorwaarde is voor groei op lange termijn. Een punt van zorg is de bevolkingsafname in Europa. Enerzijds leidt deze tot een kleinere economie, wat goed is voor het milieu, maar anderzijds tot een kleinere beroepsbevolking die een groeiende, vergrijzende groep gepensioneerd moet onderhouden. Migratie is een mogelijk antwoord, al blijft integratie daarbij een uitdaging. Spreker meende dat de OESO Rusland in haar gelederen zou moeten opnemen omdat dit de acceptatie van de OESO-methoden in Rusland zou bevorderen.

De heer **Van Gennip** heeft gevraagd naar de rol van het IMF en de Wereldbank. De heer Johnston antwoordde dat de Wereldbank economieën van ontwikkelingslanden in de gaten houdt. Hij meende dat wel enige consolidatie van beide instanties mogelijk zou moeten zijn.

Verder is gevraagd of het BBP per persoon wel een geschikte maatstaf is om nationale economieën te beoordelen en te vergelijken. Zo bestaat een welzijnsindex; heeft de OESO verder gekeken dan naar typisch economische maatstaven? De heer Johnston was het ermee eens dat het BBP een mager criterium is maar hij meende dat het BBP per persoon in ontwikkelde landen wel een goede graadmeter is. Hij bracht ook de noodzaak ter sprake om betere methoden te ontwikkelen voor het meten van duurzaamheid in economisch, ecologisch en maatschappelijk opzicht.

Op een vraag over economisch patriottisme en de bescherming van nationale bedrijven stelde de heer Johnston dat de OESO zogenaamde nationale kampioenen niet ondersteunt maar wel meent dat bepaalde strategische sectoren, zoals de nationale veiligheid, met recht onder controle van de staat kunnen blijven.

Ook zijn de problemen rond de kapitaaloverdracht van ontwikkelde landen naar ontwikkelingslanden via outsourcing aan de orde gesteld. De vraag was wat de OESO kan doen om te waarborgen dat investeringen en kapitaaloverdracht de werking van de vrije markt niet beperken. De heer Johnston zei dat zowel verantwoord bestuur als voldoende investeringen nodig zijn. Bovendien zijn er nu toezichtmechanismen die ervoor zorgen dat een crisis zoals die in Azië nooit meer voorkomt.

4. Kosovo

In de Politieke Commissie heeft de heer Rohan, plaatsvervangend speciaal

afgezant van de secretaris-generaal van de Verenigde Naties voor de toekomstige status van Kosovo, gesproken.

De heer **Rohan** sprak over de stand van zaken in de onderhandelingen tussen de Serviërs en de Kosovaarse Albanezen. Onverenigbare standpunten van beide partijen over de statuskwestie hebben de voortgang van de besprekingen aanzienlijk beperkt. De Kosovaarse Albanezen willen niets minder dan onafhankelijkheid en de Serviërs willen alles behalve onafhankelijkheid. De Servische positie is onrealistisch en zal substantieel moeten veranderen. De Kosovaars-Albanese positie is tegemoetkomend maar zal nog flexibeler moeten worden. Het ontbreekt beide partijen nog aan de wil om echt te onderhandelen en tot een compromis te komen.

Rekening houdend met de onverenigbare standpunten van beide partijen over de status van Kosovo, zijn de onderhandelingen momenteel gericht op het bereiken van overeenstemming op de volgende vijf gebieden: decentralisatie; bescherming van culturele en godsdienstige plaatsen; rechten van minderheden; economische zaken; de toekomstige internationale aanwezigheid in Kosovo. De voortgang op deze gebieden loopt sterk uiteen en over het algemeen liggen de standpunten van beide partijen nog altijd ver uit elkaar. De trage voortgang getuigt van een gebrek aan politieke wil, van beide kanten, om vooruit te komen.

De meeste energie is tot nu toe gestoken in het vraagstuk van de decentralisatie. Er is overeenstemming over de bevoegdheden die gemeenten moeten krijgen, niet over het aantal en de samenstelling van die gemeenten. De Serviërs eisen de inrichting van Kosovaars-Servische gemeenten terwijl de Kosovaarse Albanezen etnisch neutrale decentralisatie voorstaan. Wat de bescherming van godsdienstige plaatsen betreft, zijn direct betrokkenen het eens over het praktische aspect van de bescherming van kloosters en het waarborgen van hun functioneren. De Servische onderhandelaars verbinden deze kwestie – in tegenstelling tot de Servisch-orthodoxe kerk in Kosovo – met het decentralisatievraagstuk, wat het vinden van een oplossing bemoeilijkt. In de kwestie van de rechten van minderheden wordt van Servische zijde een soortgelijke koppeling gelegd met de status van Kosovo, zodat men weigert over dit vraagstuk te onderhandelen. Wat betreft economische ontwikkeling moeten op 31 mei besprekingen beginnen over schulden en de verdeling van eigendommen, waarbij ook andere (internationale) belanghebbenden zijn betrokken. De toekomstige internationale aanwezigheid moet worden gebaseerd op de NAVO, dient zo gering mogelijk te zijn, en moet zo worden opgezet dat implementatie van de door beide partijen bereikte overeenkomsten is verzekerd.

5. Oekraïne op weg naar lidmaatschap van de NAVO?

In de Politieke Commissie heeft de heer Sherr, stafid van het Conflict Studies Research Centre van de Defence Academy of the United Kingdom, gesproken.

Hoewel veel beloften van de Maidan (de «Oranje Revolutie») on vervuld zijn gebleven, heeft de Maidan aangetoond dat Oekraïne in staat is te democratiseren, aldus de heer **Sherr**. Bovendien hebben de parlementsverkiezingen dit jaar laten zien dat Oekraïne de democratie ook weet te handhaven.

Desalniettemin kampt Oekraïne met een aantal interne zwaktes en externe kwetsbaarheden. Met betrekking tot de eerste categorie benadrukt de spreker de noodzaak om de hervormingen op het gebied van de defensie voort te zetten op andere gebieden, zoals politie- en ordediensten. Hij onderstreept het belang van de energiesector, die rechtstreeks bijdraagt

aan de veiligheid en die hij beschouwt als nog minder transparant dan in Rusland.

Met betrekking tot de externe uitdagingen van Oekraïne wijst hij op het energiedispuut met Moskou. Het Kremlin zou graag de Russische suprematie in de regio herstellen en de erkenning van een onafhankelijk Oekraïne ongedaan maken. President Poetin en zijn entourage zijn ervan overtuigd dat de Russische belangen in Oekraïne niet zijn verkwanseld door de Oekraïners maar door «het Westen». Wat betreft de NAVO-betrekkingen met Oekraïne onderstreept de heer Sherr de noodzaak om vier boodschappen aan het land over te brengen:

- De NAVO heeft geen visie op wie er aan de macht zijn, wel op hoe zij aan de macht zijn gekomen.
- Oekraïne mag de tot nu toe uitgevoerde hervormingen niet in gevaar brengen.
- De politieke leiding van Oekraïne moet het vraagstuk van de publieke perceptie en de steun van de publieke opinie serieus nemen.
- Oekraïne mag de eigen onafhankelijkheid niet in gevaar brengen.

Deelname aan het Membership Action Plan (MAP) zal de Oekraïners de keuze bieden om hun hervormingen in eigen hand te nemen. Anderzijds kan Kiev een aanbod om deel te nemen aan het MAP ten onrechte opvatten als een uitnodiging om lid te worden van de NAVO en de hervormingsinspanningen te verminderen. Spreker is vóór een uitnodiging aan Oekraïne om MAP-deelnemer te worden omdat anders de «wraakzuchtige krachten» direct zullen profiteren van de status-quo en een gebrek aan hervormingsbereidheid. Bovendien zal, als Oekraïne niet wordt uitgenodigd, de relatie van de NAVO met Rusland nog meer worden bemoeilijkt. Een nee tegen Oekraïne is ook een hoogst ontmoedigend signaal aan de regio, inclusief Wit-Rusland en Georgië.

6. Het nucleaire beleid van Iran

In de Commissie voor Wetenschap en Technologie heeft de heer Esteshami, Head, School of Government and International Affairs van Durham University (VK), gesproken.

De heer Esteshami zei dat Iran nog maar 30 jaar geleden werd gezien als een van Azië's opkomende militaire grootmachten. Met een schijnbaar onbepaald kapitaal en relatief makkelijke toegang tot het meest geavanceerde wapentuig dat door de producerende landen – met name de Verenigde Staten – werd aangeboden, lag het volgens de meeste commentatoren in de lijn der verwachting dat het koninkrijk Iran West-Azië zou gaan domineren, en zich daarnaast zou ontwikkelen tot een van de belangrijkste zeemachten van de Indische Oceaan. Met een gemiddeld militair budget van 8 miljard dollar per jaar tussen 1975 en 1979, was Iran onder de sjah bezig een aanzienlijke legermacht op te bouwen. Maar terwijl de monarch zich richtte op het grotere geopolitieke plaatje in Azië, verzuimde hij zijn binnenlandse agenda bij te houden, met alle nadelige gevolgen voor zijn regime. In januari 1979 moest de Iraanse monarch zijn land verlaten, om vanaf de zijlijn getuige te zijn van het ontstaan van een islamitische republiek, onder leiding van geestelijke machthebbers.

Maar de nogal oorlogszuchtige houding die het nieuwe regime tijdens de roerige dagen van de revolutie jegens zijn burens tentoonspreidde deed de zaken geen goed. Het Iraanse leger heeft zich in netto termen wat betreft kennis en middelen nooit hersteld van de kosten van de revolutie. En het is zeker niet volledig hersteld van de achtjarige oorlog met Irak (1980–1988) en de gevolgen van de al meer dan twintig jaar durende militaire sancties van het Westen. De oorlog en de sancties zorgden voor lege

schappen in de Iraanse winkels. Bovendien werkte de oorlog de islamisering van het leger in de hand. Tezelfdertijd begon de opkomst van de Revolutionaire Garde (IRGC), als nieuwe militaire structuur opgezet door de islamitische revolutionairen, het gewone beroepsleger aan te tasten. Het nieuwe leger van de IRGC, meer dan 100 000 man sterk, vrat ook aan het militaire budget, daarmee het beroepsleger van materiële middelen berovend. Vandaag de dag heeft de IRGC een volledig operationele commandostructuur, met actieve grondtroepen, zee- en luchtmacht. Ook hebben ze de controle over het niet-onaanzienlijke SSM-arsenaal van Iran. Daarbij voegde de IRGC in 2005 nog een politiek aspect aan zijn al zo sterke militaire rol toe door de overwinning van Ahmadinejad als nieuwe president van Iran, die de IRGC goedgezind is.

Hoewel de Sovjet Unie van oudsher de belangrijkste militaire bondgenoot van Irak was, klopte Iran bij diezelfde USSR aan voor de aanschaf van een nieuw en modern defensieapparaat. In het voorjaar van 1989 werd een miljardencontract afgesloten. Door deze overeenkomst konden de strijdkrachten beschikken over enkele van de beste Sovjetwapens. Daarnaast werden nog grote aankopen gedaan in China en Noord-Korea. Met Noord-Korea continueerde Iran de nauwe samenwerking op het gebied van de ontwikkeling van SSM-systemen, raketbrandstof, en technologieën voor samengestelde granaten. Zo zijn in minder dan tien jaar na de revolutie de manschappen, het uniform, de ideologie en zienswijze, de structuur en zelfs de uitrusting van het Iraanse leger geheel veranderd. Het overgrote deel van de wapensystemen van de huidige grondtroepen en luchtmacht zijn van Russische en Chinese makelij. Ook de marine is overspoeld met Chinees wapentuig.

Iran zou graag van Westers militair materieel gebruik willen maken. Het is zich er ten volle van bewust dat al zijn buurlanden (behalve Irak) het beste uit Europa en Amerika hebben geïmporteerd. Hoewel het Iraanse leger in kwantiteit sterk lijkt, rijst onder de oppervlakte het probleem van een gigantische technologische kloof tussen de wapens die worden gebruikt door het Iraanse leger, en die van de aangrenzende Golfstaten. Dit is een van de hoofdredenen dat Iran blijft streven naar vriendschappelijke banden met de Europese Unie, in de hoop dat politieke en economische contacten uiteindelijk ook zullen leiden tot contacten op het gebied van veiligheid en defensie.

In de praktijk heeft Iran sinds het begin van de jaren negentig ervoor gekozen om prioriteit te geven aan de oplossing van binnenlandse problemen (economische wederopbouw en de versterking van het maatschappelijke middenveld en het rechtsapparaat) boven een ideologische buitenlandse beleidsvoering op de lange termijn. Irans programma voor de ontwikkeling van strategische raketten en zijn nucleaire activiteiten lijken uit diezelfde opstelling voort te komen. Het nucleaire programma is sinds 2002 in de openbaarheid gekomen door een stroom van onthullingen. In het voorjaar van 2003 kondigden de Iraanse autoriteiten aan dat het Iraanse nucleaire programma tot doel had om de kringloop van splijtstof voor installaties voor vreedzame doeleinden rond te maken. Het hoofd van het atoomenergieprogramma van het land verklaarde op 10 februari 2003 dat zijn organisatie was begonnen met de bouw van een uraniumverrijkingscentrale (in Natanz). De splijtstof zou worden aangeleverd door de gloednieuwe *Uranium Conversion Facility* die was gebouwd in Isfahan. De internationale zorg over de nucleaire ambities van Iran nam door deze mededelingen nog verder toe.

In het ondergrondse complex bij Natanz zou Irans grootse complex van gascentrifuges worden ondergebracht. Hier zou uranium worden verrijkt voor gebruik in reactoren, terwijl het complex in Arak zwaar water zou

gaan produceren, een essentieel bestanddeel voor de plutoniumproductie. Natanz, zo verzekerde Iran het International Atomic Energy Agency (IAEA), is ontworpen voor de productie van laagverrijkt uranium, en is derhalve niet in staat om hoogverrijkt uranium te produceren dat als grondstof voor wapens zou kunnen dienen. De wetenschappelijke wereld is echter bang dat de enorme omvang van het complex in Natanz duidt op veel ambitieuzer projecten. Vanuit het oogpunt van de Verenigde Staten kan de intentie van Iran om de nucleaire splijtstofcyclus te ontwikkelen en uit te voeren maar één doel dienen: de ontwikkeling van kernwapens.

In Teheran begonnen de discussies over de nucleaire opties van Iran veel later dan in het Westen, namelijk pas gedurende de onderhandelingen met het IAEA in het voorjaar van 2003, en ze zorgden voor verdeeldheid binnen de verschillende facties. Er circuleren grofweg vijf principiële argumenten in Iran. Het eerste argument is gebaseerd op de rechten en verantwoordelijkheden van soevereine staten die het non-proliferatieverdrag hebben ondertekend. Iran, zo luidt het argument, zou ten volle gebruik moeten maken van de voordelen van de ondertekening van het non-proliferatieverdrag. Het tweede argument heeft betrekking op het aanzien dat een nucleaire staat geniet. Iran moet, om serieus te worden genomen als dominante speler in de regio, zorgen voor een extensief nucleair onderzoeks- en ontwikkelingsprogramma. Het derde argument is gebaseerd op de geopolitieke omgeving van Iran. Er wordt gesteld dat de regio onveilig is en dat de onderlinge betrekkingen tussen de verschillende landen onbestendig zijn. Omdat Israël en Pakistan allebei in het bezit zijn van kernwapens, zou het van strategisch nut zijn als Iran op zijn minst dezelfde optie zou ontwikkelen. Het vierde argument hangt nauw samen met het vorige. De onafhankelijkheid en soevereiniteit van Iran kan in het tijdperk na de Koude oorlog en 11 september alleen worden gewaarborgd door krachtige wapens in de vorm van met kernkoppen uitgeruste raketssystemen. Zonder die nucleaire potentie zal Teheran altijd vatbaar blijven voor bedreigingen van de Verenigde Staten en andere landen met agressieve intenties. Het laatste argument heeft betrekking op het vraagstuk van de nationale hulpbronnen. De vervolmaking van de brandstofcyclus zal Iran in staat stellen verschillende kerncentrales te bouwen zonder compleet afhankelijk te zijn van buitenlandse leveranciers. Deze discussies schijnen nog niet tot een beslissing te hebben geleid in Iran, en de uitkomst zal in gelijke mate afhangen van de machtsbalans tussen verschillende facties in Iran en van de reacties van het Westen op de nucleaire ambities van Iran.

Voor Washington lijkt de enige realistische optie dat de EU en het IAEA de nucleaire geheimen van Iran aan het licht blijven brengen, en ondertussen zelf druk op Iran blijft uitoefenen om zonder uitstel te voldoen aan de verplichtingen van het non-proliferatieverdrag.

Met de overweldigende overwinning van Ahmadinejad bij de presidentsverkiezingen van juni 2005 zou de Islamitische Republiek Iran wel eens een nieuwe en onbekende richting in kunnen slaan, zowel wat betreft de binnenlandse politiek als de internationale betrekkingen. Ahmadinejad is gekozen op basis van een populistisch partijprogramma met anticorruptie als belangrijk punt én als exponent van de conservatieve tendensen in Iran.

De verdere gevolgen van Irans nucleaire beleid voor de veiligheid zijn niet stelselmatig door Teheran onderzocht, wat op middellange termijn van directe invloed kan zijn op het defensiebeleid van Iran. Het is algemeen bekend dat Irans burens, met name de Golfstaten, in toenemende mate nerveus worden over het nucleaire programma van Iran enerzijds, en over het mislukken van de onderhandelingen, wat tot een nieuwe oorlog in de

regio zou kunnen leiden, anderzijds. Ze zijn bang dat ze bij een directe militaire confrontatie tussen Iran en de door de Verenigde Staten geleide coalitie betrokken zouden kunnen raken, en vrezen de wraak van Iran omdat het Amerikaanse leger gebruikmaakt van hun voorzieningen. Deze zorg betreft zowel de directe militaire, als de indirecte sociale, economische en politieke kosten van een dergelijk conflict voor hun respectievelijke samenlevingen. Hoe Iran op een Amerikaanse aanval zal reageren is een ander punt van zorg, want ze veronderstellen dat Iran zal proberen de olietoevoer vanuit de Perzische Golf te blokkeren, hun handel zal ontwrichten, en Irak zal gebruiken als basis van waaruit het zal proberen hun binnenlandse stabiliteit te ondermijnen.

Als Iran niet in staat blijkt de Verenigde Staten zelf te treffen, zou men uit de opmerkingen van de leiders van Iran over de militaire mogelijkheden van het land kunnen concluderen dat het geen andere keus heeft dan het ontketenen van een regionale oorlog tegen de Verenigde Staten. Als Israël betrokken zou raken bij een militaire operatie tegen Iran, zou dit vanzelfsprekend niet alleen de positie van de Golfstaten als bondgenoten van de Verenigde Staten onhoudbaar maken in de regio, het zou voor de Iraanse haviken het perfecte excuus kunnen vormen om het conflict verder uit te breiden. Het meest onvoorspelbare aspect van deze stelling is of de kloof tussen Iran en de Verenigde Staten uiteindelijk zal leiden tot een directe en dodelijke confrontatie tussen Teheran en Tel Aviv. Zoals de zaken er nu voor staan, alle oorlogszuchtige taal uit Iran en Israël ten spijt, zit geen van beide partijen op een oorlog te wachten.

Ten slotte zou men kunnen stellen dat in tegenstelling tot iedere andere periode uit het bestaan van de Islamitische Republiek, nu de belangrijkste bedreigingen voor de nationale veiligheid klaarblijkelijk uit de weg zijn geruimd (met name Saddam Hussein en de Taliban), de eigen activiteiten (onder andere op nucleair gebied) en politieke prioriteiten op dit moment zouden kunnen leiden tot een enorm veiligheidsprobleem in de toekomst. Zo blijft er bijna geen andere optie over dan uitbreiding van het defensie-apparaat in afwachting van een buitenlandse aanval. Nooit eerder in de geschiedenis van de regio is het gevaar dat een self-fulfilling prophecy zal worden bewaarheid zo groot geweest als nu.

De voorzitter van de delegatie,
Van Gennip

De griffier van de delegatie,
Van Waasbergen